

UNA EDUCACIÓ PER TOTHOM,
UN PROJECTE PER A CADASCÚ

EL DEBAT SOBRE EL MODEL EDUCATIU

SALVADOR CARRASCO CALVO
M.MELÁNIA GÓMEZ HERNÁNDEZ

EL DEBAT SOBRE EL MODEL EDUCATIU

UNA EDUCACIÓ PER TOTHOM, UN PROJECTE PER A CADASCÚ

Ens sembla urgent promoure un espai i un temps on qüestionar-nos, dialogar, reflexionar col·lectivament i fer un acostament racional a la pregunta per l'educació que volem avui i en el futur (...) Tot el que succeeix ens exigeix una reflexió profunda i un posicionament clar.

Manifest per una altra educació en temps de crisi (2020)

Iniciem avui la publicació de quatre articles breus, amb els que volem pensar en veu alta sobre el model educatiu. Ho fem des del que ens ha ensenyat l'experiència a dues generacions molt diferents de docents. La nostra sorpresa no és petita al comprobar la coincidència de plantejaments i al moment de detectar elements de continuïtat i discontinuïtat en la reflexió sobre la pràctica de la nostra compartida professió. Fa anys que es propugna aquest model entre nosaltres, per l'educació escolar i del lleure.

Els articles apunten, modestament cap a un model educatiu que som ben lluny de veure implantat, malgrat que fa dècades venim parlant d'ell. Creiem que no estarà de més recordar coses tan sabudes com les que segueixen. El problema no és d'idees, sinó de pràctica educativa al món escolar i al lleure educatiu. La realitat, ja se sap, avança lentament però inexorable, si els agents educatius es mantenen en la seva determinació i es van generalitzant en la mesura en que s'estenen i es donen conjuntures favorables.

- La situació greu de determinats barris, agravada pel COVID19, ha demostrat que la segregació escolar està avançant i que la inclusió és cada vegada més qüestionada. L'abandonament dels estudis i el fracàs s'agregen en una cursa sense aturador allà on la pobresa existeix i on la desigualtat és més forta i sagnant. El problema afecta directament a famílies, escoles, instituts i a l'administració educativa. Aquesta última, malgrat haver previst i aplicat, en el passat més recent mesures específiques (per exemple, en l'eix

10 del Pla *Una Ofensiva de País*), el resultat ha estat *insuficient*. Al darrera estan les mesures que va imposar el ministre Wert a l'administració educativa catalana i la falta més recent d'una voluntat social i política més enérgica, aquesta vegada a Catalunya.

En bona part, la formació del professorat i del lleure educatiu és, també, insuficient en situacions que se surten de la *norma*. Aquí cal una formació especialitzada per a saber tractar d'una forma més personal a una part de la societat que ho demanda. També han resultat fallits els projectes compartits d'aprenentatge personalitzat a les aules i als espais. Les polítiques implementades darrerament han estat reactives, d'aplicació lenta i poc decidides.

• L'any 2016 es publicava el *Decret 150/2017*, el qual presenta d'una forma diferent l'atenció a la diversitat. Era un pas cap endavant dintre del sistema educatiu. Recordem la tipologia d'alumnat amb necessitats educatives especials (nee) que contempla el Decret:

a) *Els alumnes amb **necessitats educatives especials associades a discapacitats físiques, intel·lectuals o sensorials, trastorns de l'espectre autista, trastorns greus de conducta, trastorns mentals, i malalties degeneratives greus i minoritàries.***

b) *Els alumnes **d'origen estranger amb necessitats educatives derivades de la incorporació tardana al sistema educatiu, de la falta de domini de la llengua vehicular dels aprenentatges i de l'escolaritat prèvia deficitària.***

c) *Els alumnes **amb necessitats educatives derivades de situacions socioeconòmiques i socioculturals especialment desfavorides.***

d) *Els alumnes amb **trastorns d'aprenentatge o de comunicació, entesos, aquests últims, com a trastorns que afecten l'adquisició i l'ús funcional del llenguatge.***

e) *Els alumnes amb **altres capacitats derivades de la superdotació intel·lectual, els talents simples i complexos i la precocitat.***

f) *Els alumnes amb risc d'abandonament escolar prematur.*

El plantejament de base acull i pensa en totes les situacions probables que es poden donar en un centre educatiu. Però malgrat això, és un decret genèric que cal implementar de manera molt diversificada. L'atenció a la diversitat és molt diferent d'un centre educatiu a un altre i s' imposa analitzar cas per cas, abans de fer una intervenció concreta. Si bé és cert que hi ha centres on es poden aplicar unes mesures genèriques, també trobem d'altres centres on una aplicació genèrica no és suficient (Veure: De l' Escola Inclusiva al sistema inclusiu. Una escola per tothom, un projecte per cadascú. Materials per atenció a la diversitat. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2016).

Perquè parlem de *mesures insuficients*? En centres on la diversitat de l'alumnat és especialment remarcable, les mesures genèriques no són suficients i ajuden poc a desenvolupar els mecanismes més idonis a l'hora de donar una educació de qualitat per tothom. Les mesures genèriques no són suficients i acostumen a quedar diluïdes en els centres que, eufemísticament, coneixem com de màxima complexitat. Amb aquest tipus de mesures, de fet, no es pot arribar a tot l'alumnat de forma eficient.

Per a poder organitzar un sistema equitatiu, en la mesura del possible, caldria realitzar una inversió econòmica que permeti el *desdoblament dels grups a totes les matèries*. Els desdoblements s'han realitzat a les matèries que es consideren *troncals* però hi ha centres on la necessitat del desdoblament és major. Aquesta divisió de grups no hauria de traspasar la quincena d'alumnes, per tal de fer possible una actuació més profunda dels docents amb els alumnes amb *necessitats educatives especials*.

D'altra banda, caldria una inversió en recursos humans, amb *dos docents a l'aula*. Això permetria l'organització del treball segons la diversitat de l'alumnat. Amb dos docents a l'aula, els alumnes podrien seguir la classe normal però també tenir ajuda del professor auxiliar per a aquells que els hi costa més i que, per motius diversos, necessiten uns determinats suports concrets.

No es tracta, amb això, de dividir a l'alumnat i dificultar de fet que hagi integració, sinó de que amb aquests grups petits, es pugui modificar l'estructura

de les classes, a mesura que tots els alumnes puguin seguir la classe. No es tracta tant d'un problema social, sinó d'un problema maduració de l'alumnat, tenint presents les diverses situacions familiars i les circumstàncies personals. L'educació no comporta solament una instrucció sinó, també, la "formació del caràcter", l'ajuda al creixement com a persones i a l' assoliment d' unes competències que permetin a l'individu desenvolupar-se en una societat que cada vegada està més alienada i demanda treballadors preparats, no especialitzats. Eduquem persones, no treballadors que venen la seva força bruta i que no pensin per si mateixos. Aquesta és la nostra responsabilitat i els nostre deure.

El problema de base és la motivació que tenen els alumnes en situacions de risc social. Moltes vegades van al centre amb la idea de que no poden realitzar les activitats. Amb una inversió en professorat, es podria ajudar de forma més profunda a un alumnes que demanen més atenció i que necessiten que se'ls ajudi a estructurar la seva capacitat personal i social.

* Potser, com deia en Josep Mª Jarque, *cal una segona transició* per a fer efectiva la desitjada *educació oberta a tothom*. Partint de l'afirmació de Jarque (Escrits per una escola inclusiva. Barcelona, Octaedro, 2018) podríem resumir la nostra proposta amb quatre punts:

1.- *La personalització és la resposta*. Per molt que considerem que el Decret profunditza més en la diversitat, cal estudiar a fons cas per cas per tal de poder realitzar una aportació real a cadascun dels centres.

2.- *La diversitat ha de passar de "ser tractada " a "ser assumida" per l'escola, l'esplai i la comunitat*. Cal que els diferents mecanismes d'un barri vagin a la par, com ara són els centres educatius, els esplais i la comunitat educativa.

En molts casos és un pas molt complex degut a les diferents problemàtiques però és necessària l'acció d'una figura que ajudi a articular els continguts i conceptes que es desenvolupen i que tothom es dirigeixi cap el mateix camí.

3.- *Una actuació eficaç, multi professional i interdisciplinària, que doni resposta plena a les persones amb necessitats específiques de suport educatiu*. Com hem dit abans, és necessari l'esforç conjunt de totes les organitzacions d'un

barri, independentment de la complexitat d'aquest. Hauria de ser una acció adaptada a cada barri.

4.- La creació de *Centres de Recursos d'Educació Especial al servei dels centres ordinaris*. Caldria poder comptar amb recursos humans que permetin als docents poder treballar en profunditat i amb la tranquil·litat de que, en cas necessari, pot obtenir ajuda especialitzada.

Josep Maria Jarque també afegia que *els recursos humans hi són, falta voluntat social i política [...] falta la preparació i formació dels mestres i professors ordinaris per a assolir l'objectiu de l'escola inclusiva*.

*L' any 1934, en J. Jou i Olió afirmava que *els mestres públics no hem servit altra política que la de l'escola, institució viva en la societat moderna, sense la qual no poden existir els principis que han de regular la vida d'aquestes societats* (Josep Pallach Els mestres públics i la reforma de l'ensenyament a Catalunya. CEAC: Barcelona,1978).

Els docents tenim la responsabilitat de que els alumnes creixin tant a nivell personal com acadèmic però això solament és possible escoltant les diferents veus que treballen constantment per a una educació pública de qualitat. Aquesta veu són els mestres i professors, els equips directius i la comunitat educativa, a més d' altres tipus de professionals com educadors socials i del lleure, i psicopedagogs, entre d'altres, que avui moltes vegades ni arriben a entrar als centres educatius.

Salvador Carrasco Calvo

(Professor Emérit de Sociologia.UB)

M. Melània Gómez Hernández

(Professora de Secundària. IES Les Corts, Barcelona)